

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI EMİN KORAMAZ: TÜRKİYE NÜKLEER ENERJİ VE NÜKLEER SANTRALE HAZIR DEĞİL

Türkiye'nin uluslararası bir yükümlülük olarak üstlendiği güvenlik önlemleriyle ilgili mevzuatının bulunmadığı koşullarda, nükleer santral için “yarışma” düzenleniyor.

Enerjide dışa bağımlılık oranının yüzde 73, yerli üretimin ise yüzde 27 olduğu Türkiye'de yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim kamuoyunda tam da yankı bulmuş ve Sayıştay raporlarında bile “nükleer enerji en pahalı yatırım” olarak tanımlanırken, “nükleer santraller” uluslararası lobilerin etkisiyle dışa bağımlı nükleer santral yatırımlarına yol açılmak istenmektedir. Oysa nükleer santrallerin yatırım maliyetleri, alternatif enerji kaynaklarına göre daha yüksektir.

Bir diğer gerçek şu ki, dünya birincil enerji tüketiminde nükleer enerjinin payı yüzde 6, dünya elektrik üretimindeki payı da 2007 itibarıyla yüzde 15'tir ve bu oranın gerilemesi beklenmektedir. Dolayısıyla bugün başlansa bile en erken 2015 yılından itibaren devreye girebilecek nükleer santral yatırımları, gerçekte dünyada işsiz kalan nükleer lobilerin kâr hırslarına dayalı olarak

yaratılan baskılanmayla nükleer santrallere, yeni doğal gaz santrallerine ve özel sektörün elektrik üretimine ilave teşvikler verilmesine dayanak oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bu durumun bir tek anlamı vardır: O da bu santralleri satacak olan şirketler, onların yerli temsilcileri ve yapım aşamasında onların taşeronluğunu yapacak olan müteahhit şirketlerin memnun edilmesi ve kamu kaynaklarının bu çevrelere aktarılmasıdır.

Odamız nükleer enerji ve teknolojiye karşı çıkmamakta, özellikle AR-GE ve uzun vadeli planlama eşliğinde ülkemizin de adım atması gerektiğine inanmaktadır.

İhale “Yasa'ya Karşı Hile” Yöntemiyle Oldu-Bittiye Getiriliyor

Kamuoyunda yeterince tartışılmadan; meslek örgütleri, uzmanlar ve akademisyenlerin görüşleri alınmadan hızla TBMM'den geçirilen ve ihale süreci başlatılan nükleer santrallerle ilgili ciddi sorunlar bulunmaktadır. Yasa'nın gerektirdiği usul ve denetim mekanizmalarına göre yapılması gereken bir ihale, “Yasa'ya karşı hile”

“Yasa'nın gerektirdiği usul ve denetim mekanizmalarına göre yapılması gereken bir ihale, “Yasa'ya karşı hile” diyebileceğimiz bir yöntemle, “yarışma” adı altında, oldu-bittiye getirilmektedir”

diyebileceğimiz bir yöntemle, “yarışma” adı altında, oldu-bittiye getirilmektedir.

Yasa, Yönetmelik ve Yarışma Şartnamesi'ni sırayla ele aldığımızda, hiç düzenlenmeyen konuların yanında, düzenleme getirilen konuların da açıkta kaldığı görülüyor. Yasa hemen her konuda Yönetmeliğe göndermede bulunuyor. Yönetmelik ise ya şartnameye bırakıyor ya da şirketlere. Şartnameye baktığımızda ise Yasa'da ve Yönetmelik'te yer alanların dışında bir kurala rastlanmıyor.

Nükleer güç santralleri kurulmasıyla ilgili mevzuatın en önemli sorunlarından biri, santrallerin hem kuruluş aşamasında hem de işletilmesi sırasında herhangi bir kamusal denetimin öngörülmemiş olmasıdır. Bu mevzuatla, Türkiye'nin ilk nükleer santralının kurulacak olduğu düşünüldüğünde, TAEK'e ilişkin hukuksal düzenlemeler de son derece yetersiz kalmaktadır.

İktidar Nükleer Felakete Sürüklenmenin Taşlarını Döşüyor

Dünyadaki tüm nükleer santraller, ilgili ülkelerin kamu kurumları

eliyle işletilmektedir. Özel sektör eliyle yapılarak işletilmesi ise ilk kez Türkiye'de söz konusu olmaktadır.

Nükleer santrale sahip ülkelerde kamu kurumları tarafından yapılan ya da işletilen nükleer santraller için ciltler dolusu kurallar, lisanslama ölçütleri, işletici kurumdan bağımsız denetim mekanizmaları, bir nükleer kaza halinde yapılacaklara ilişkin düzenlemeler, halkın nükleer ve radyasyona karşı eğitilerek bilinçlendirilmesi ve örgütlenmesi gibi pek çok konuda sıkı ve oldukça maliyetli önlemler geliştiriliyor. Nükleer santrali kuracak, işletecek, denetleyecek, lisanslayacak, kısaca bu alanda görev yapacak tüm kurum, kuruluş ve şirketlerin sorumlulukları ve uymaları gereken kuralların bir yasa düzeyinde ayrıntılı şekilde tanımlanması, kamu düzeni açısından vazgeçilmez zorunluluktur.

Tamamen şirketlerin belirleyici olduğu koşullarda hiçbir kamusal denetim mekanizması getirilmemiş olması ciddi bir durumdur.

Diğer yandan, nükleer santralin bir özel şirket tarafından yapılması ve işletilmesi, uluslararası düzeyde ve ülke yurttaşları açısından, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. Nükleer santral konusu ulusal bir planlama gerektirdiğinden, böyle bir santralin maliyeti, bir şirketin yapım ve işletme maliyetleri ile de ölçülemez. Nükleer santral kurmakta kararlı olan İktidar, hemen her konuda olduğu gibi, bu konuda da toplumsal tepkileri yok sayıyor ve gerçekten bir nükleer felakete sürüklenmenin taşlarını döşüyor.

Yasal Düzenleme Yapılmadan Alelacele İhale Yapılıyor

Getirilen yasal düzenleme, uluslararası anlaşmalarda öngörülen güvenlik kurallarıyla da uyum sağlamıyor. 1994 yılında yürürlüğe sokulan Nükleer Güvenlik Sözleşmesi, Uluslararası

Atom Enerjisi Ajansı'na (UAEA) üye ülkelerin, nükleer güvenlikle ilgili sorumluluğunun nükleer tesis üzerinde yetkisi bulunan devlete ait olduğunu kesin bir dille vurguluyor ve Türkiye'nin de taraf olduğu bu sözleşmede, yasal düzeyde getirilmesi zorunlu güvenlik kuralları bir bir sıralanıyor. Türkiye'nin uluslararası bir yükümlülük olarak üstlendiği bu güvenlik önlemleriyle ilgili mevzuatının bulunmadığı koşullarda, nükleer santral için "yanışma" düzenleniyor. Bu eksikliği kapatacak bir yasal düzenlemenin daha sonradan yürürlüğe girmesinin tasarlanması halinde dahi, yasal düzenleme yapılmadan ihalenin yapılıyor olmasındaki acelecilik, pek çok soruna davetiye çıkartacaktır.

Bu gerçeklerden hareketle şu temel noktalara dikkat çekmek istiyorum:

1. Nükleer Santral Yasası ve ikincil mevzuat yeterli teknik hazırlık yapılmadan gündeme getirilmiştir. TMMOB bu nedenle ilgili yönetmeliğin iptali için dava açmıştır.
2. Türkiye'nin bir nükleer santral yasası vardır; ama "nükleer enerji yasası" yoktur.
3. Türkiye'nin bir "nükleer enerji güvenlik tüzüğü" yoktur. Dolayısıyla Türkiye nükleer enerji ve nükleer santrallere hazır değildir.
4. Enerji sorunun çözümü gibi gösterilen nükleer santrallerin bir dizi dezavantajı vardır.
  - ▶ İlk yatırım maliyetleri diğer yakıtlı

“Nükleer santral kurmakta kararlı olan İktidar, hemen her konuda olduğu gibi, bu konuda da toplumsal tepkileri yok sayıyor ve gerçekten bir nükleer felakete sürüklenmenin taşlarını döşüyor”

santrallere göre çok daha pahalıdır.

- ▶ Yatırım dönemleri (8-12 yıl) çok uzundur.
- ▶ Yakıt yönünden tamamen dışa bağımlıdır.
- ▶ Üretilen elektrik ucuz değil; aksine pahalıdır.
- ▶ Atıkların korunması sorunlu ve pahalıdır.
- ▶ İşletmeleri teknolojik riskler içermektedir.
- ▶ Ekonomik ömürleri dolunca, sökülme maliyetleri ilk yatırım maliyetlerini aşabilmektedir.

Bu dezavantajlarıyla öngörülen nükleer santral yatırımları, Türkiye'nin enerji sorununa çözüm değil; ekonomi ve topluma ek yükler getirecektir. Türkiye'nin enerji sorununun çözümü, ulusal ve kamusal çıkarları gözetilen bir anlayışla yerli, yeni ve yenilebilir kaynakların değerlendirilmesini ve enerji verimliliği ve tasarrufunun artırılmasını öngören bir enerji programının uygulanmasıyla mümkündür. ■

